

Ian Dunbar 2013

Bundeling van een serie artikelen over een seminar en workshop van Ian Dunbar

Tekst: Elian Hattinga van 't Sant

Ian Dunbar, Engels dierenarts, gedragsdeskundige, hondentrainer en oprichter van de Amerikaanse *Association of Pet Dog Trainers*, is bekend door zijn hond-vriendelijke *lure/reward* trainingsmethode die hij al sinds de jaren '80 van de vorige eeuw via seminars over de hele wereld, boeken, video's, televisieprogramma's en – tegenwoordig - zijn website *Dog Star Daily* propageert. Kortom, hij is een van de Groten op het gebied van hondentraining. Op 4, 5 en 6 oktober 2013 gaf hij een drie-daags seminar op uitnodiging van Doggo.nl. Dunbar is een begenadigd spreker en zijn methode zorgde voor veel enthousiasme bij nogal wat toehoorders. Dit was reden voor Doggo.nl om hem te vragen om nogmaals naar Nederland te komen om te laten zien hoe hij al het vertelde in de praktijk brengt. Deze praktijk-workshops vonden plaats op 18, 19 en 20 juli 2014.

Inhoud:

Het 'Dunbar Programma'	2
De <i>lure-reward</i> methode	6
Tips en remedies	10
Drie dagen Dunbar in de praktijk. Een beschouwing	14

1. Het 'Dunbar programma'

Meet the Beast

Door de groeiende populariteit van zijn tegenpool Cesar Millan zag Dunbar zijn levenswerk bijna teniet gedaan. Onder zijn motto 'Meet the Beast' - waarmee hij bedoelt dat je de problemen niet uit de weg moet gaan, maar moet aanpakken - zocht hij niet alleen de dialoog met Millan, maar overdacht hij ook waardoor na 20 jaar van positieve, hondvriendelijke trainingsmethodes een deel van het grote publiek deze ineens de rug toekeert. Zijn conclusie is dat veel trainers die positieve trainingsmethodes gebruiken langzaam maar zeker van het padje zijn geraakt: er wordt te veel en te lang met voer beloond, waardoor voer geen beloning meer is voor goed gedrag. Het verwordt tot een manier om de hond om te kopen als hij iets dat zijn baas van hem wil niet (goed) doet. Ook wordt er te weinig getraind los van de lijn en buiten het trainingsveld, waardoor honden niet leren om te gaan met de gewone wereld en er bang of agressief van worden. Verder worden er naar Dunbars mening veel te ingewikkelde trainingsmethodes gebruikt die de gewone hondeneigenaar boven de pet gaan en waarvoor deze de handigheid mist.

Redenaarskunst

Dit is voor Dunbar de reden geweest om er weer met volle kracht tegen aan te gaan en overal ter wereld opnieuw te vertellen hoe het volgens hem wel moet en vooral waarom. Want dat kan Dunbar uitstekend uitleggen. Zonder Powerpoint praat hij moeiteloos drie dagen vol zonder de grote lijn uit het oog te verliezen. Daarbij geeft hij er blijk van de redenaarskunst tot in de finesses te beheersen. Zowat om de tien minuten – het moment waarop de gemiddelde toehoorder gaat afdwalen - vertelt hij een amusant verhaal of een anekdote. Daarbij doet Dunbar wat hij zijn trainerspubliek voorhoudt om altijd te doen: de ander respecteren. Hij maakt geen grapjes ten koste van anderen noch vertelt hij vileine roddels over andersdenkenden. Zijn anekdotes betreffen voornamelijk hemzelf en zijn eigen honden en zijn doordrenkt van de onnavolgbare Britse humor en zelfspot. Bovendien zijn het niet zomaar anekdotes: ze illustreren en onderbouwen steeds op verschillende wijzen een aspect van de boodschap die Dunbar bijna genadeloos uitdraagt. Het maakt duidelijk waarom hij bij de Groten hoort.

Euthanasie

Dunbars missie is een urgente en komt voort uit oprechte afschuw over het lot dat heel veel honden treft in het Amerika waar hij woont: euthanasie in het asiel waar ze naar toe zijn gebracht omdat ze niet goed gehoorzamen of zich niet volgens de verwachtingen gedragen. Want volgens Dunbar is dat de voornaamste reden waarom eigenaren op hun hond afknappen.

Het ‘programma’ dat hij propageert moet dit voorkomen. Dunbar richt zich daarbij voornamelijk op puppies aangezien die nog heel gemakkelijk te vormen en bij te sturen zijn. Want hoe langer een probleem bestaat, hoe meer tijd het kost om het ongedaan te maken. Wat je bij een pup van 8 weken nog in één uur bij kunt sturen, kost je maanden werk bij een pup van 8 maanden en jaren bij een volwassen hond, stelt hij.

Om gedrags- en gehoorzaamheidsproblemen te voorkomen heeft Dunbar een aantal speerpunten:

1. Preventie: problemen zoals angst, agressie en vernielzucht voor zijn door:
  - a. Er voor te zorgen dat het natuurlijk gedrag van een pup gelijk al in een gewenste vorm gegoten wordt (*auto-shaping*).
  - b. socialisatie en habituatie: een pup laten wennen aan mensen en de wereld waarin hij leeft.
2. Basis gehoorzaamheid aanleren: pup moet los van de lijn in alle omstandigheden een aantal basiscommando's – zit, af, staan, hier komen – onmiddellijk en onvoorwaardelijk leren opvolgen.

Niet veel nieuws, zult u wellicht denken. Maar Dunbar is een uiterst creatieve man die allerlei praktische oplossingen heeft voor dingen waarvan je misschien denkt: hoe moet ik dat dan aanpakken? Wel is het zo dat Dunbars adviezen soms teveel op Amerikaanse leest zijn geschoeid en hier in Nederland niet altijd gemakkelijk uitvoerbaar of toepasbaar zijn. Maar steeds inspireren ze tot verder nadenken. Vandaar ook dat we hier en in komende nummers uitgebreid in zullen gaan op wat Dunbar zoal vertelde, voorzien van enkele kanttekeningen.

Socialisatie

Allerlei latere gedragproblemen zijn te voorkomen als pups al bij de fokker goed gesocialiseerd en opgevoed wordt. In Amerika gebeurt dat echter haast niet. Daar heeft een pup als die met 8 weken bij de nieuwe eigenaren komt “hooguit twee vrouwen gezien”, zegt Dunbar, met (hopelijk) enig gevoel voor overdrijving. Vervolgens zijn veel mensen bang met hun pup op straat te komen tot ze hun volledige enting hebben gehad. En omdat puppies in het begin meestal alleen maar vriendelijk zijn, worden ze ook als ze hun entingen hebben gehad niet verder gesocialiseerd, want men denkt dat het wel goed zit. En dat kan flink tegenvallen als de hond lichamelijk volwassen wordt en zijn angsten door gebrek aan socialisatie omzet in bijvoorbeeld agressie.

100 verschillende mensen

Om die ellende te voorkomen moet een pup volgens Dunbar dan ook in de socialiseringsperiode (tot 12 weken) door minstens 100 verschillende (soorten) mensen zijn geaaid, geknuffeld en vastgehouden. Desnoods stap je de kroeg in en nodig je alle cafégangers bij je thuis uit; je geeft ze een biertje en de pup in handen, zegt hij tot verbazing en zelfs ontzetting van menig een in het publiek die geleerd heeft dat overdaad bij puppies ook flink kan schaden. Volgens Dunbar is dat echter *bullshit*. Je kunt niet oversocialiseren, zegt hij

© Elian Hattinga van 't Sant

www.elianhattinga.nl

op basis van de observaties die hij tijdens zijn promotie-onderzoek in Berkeley deed: als het puppies teveel wordt gaan ze gewoon slapen.

Ingeënt

Nu zullen veel mensen denken dat het in Nederland allemaal wel meevalt met de socialisatie. In Nederland zijn - in tegenstelling tot Amerika - vrijwel alle honden ingeënt tegen hondenziekte en Parvo. Dierenartsen adviseren hier dan ook in het belang van socialisatie en habituatie de pup al met 9 weken mee de straat op te nemen aangezien de tweede inenting 95% bescherming geeft. Het risico is dus maar heel klein als je vieze uitlaatplaatsen vermijdt. Veel puppyeigenaren laten hun pup dus al heel jong buiten kennismaken met allerlei mensen en situaties. Bovendien is Nederland ook gezegend met een groot aantal fokkers die hun pups in huis op laten groeien en veel bezoek ontvangen. En dan zijn er natuurlijk ook nog veel puppyklasjes voor heel jonge pups. Het lijkt dus wel dat het hier beter is geregeld dan in Amerika.

Thuis

Bij een nadere nuancering, waaruit blijkt dat Dunbar echt geen van-dik-hout-zaagt-men-planken-mens is, bevat zijn visie (naar mijn mening althans) toch impliciet wel wat flinke eye-openers. Hij raadt aan om vooral iedereen waarmee de pup in zijn latere leven te maken krijgt – familieleden, buren, goede vrienden – in de socialisatiefase bij je thuis uit te nodigen. Dat is dus een andere focus dan alle vreemde mensen op de markt of willekeurige voorbijgangers op straat zoals in Nederland vaak gebeurt! Bovendien is ‘thuis’ een gecontroleerde en veilige plek, waar je niet of minder snel voor verrassingen komt te staan dan buiten op straat.

Puppyklasjes

Dunbar is ook helemaal niet zo’n voorstander van puppyklasjes voordat de pups drie maanden zijn. Ze creëren ‘*bullies*’ en ‘*wimps*’ (watjes). Het is wat lastig om voor het woord ‘*bully*’ een goede vertaling te geven, omdat een menselijke ‘pestkop’ dingen bewust doet om te pesten. Bij honden is een *bully* een hond die door fysieke of psychologische intimidatie andere honden dingen laat doen die ze eigenlijk niet willen. Een *wimp* is eigenlijk ook meer dan een ‘watje’ of ‘doetje’, omdat er een basaal gebrek aan zelfvertrouwen bijkomt. Dunbar vertelt hoe er in zijn trainingscentra mee omgegaan wordt. Daar zorgt men steeds dat een pup dit gedrag door verkeerde leerervaringen in de puppyklas niet (verder) kan ontwikkelen. De *wimps* worden in een klasje gezet met jongere pups waar ze hun zelfvertrouwen kunnen ontwikkelen en de *bullies* in klasjes met oudere of grotere honden waar ze geen kansen krijgen.

Bully-test

Voorlabradors, Bull Terriers en Bulldogs – de naam lijkt het al te zeggen - kunnen zich, door hun ruwe, wat platwalserige manier van spelen, ontwikkelen tot *bullies*. Je moet daar dus alert op zijn. Maar het kan ook zo zijn dat wat wij denken dat *bully* gedrag is, door de andere

© Elian Hattinga van 't Sant

www.elianhattinga.nl

pup niet zo wordt ervaren. Daarom moet je de *bully-test* doen, zegt Dunbar. Je pakt de (vermeende) *bully* dan even vast en leidt hem af met wat snoepjes. Vervolgens kijk je wat de andere pup doet. Wil die verder spelen, dan is er niets aan de hand. Maar is dat niet, zo dan moet je de pups niet verder laten spelen, ook niet na een *time-out*. Je moet dan de *bully* blijven vasthouden, tegen hem praten, hem aaien en knuffelen. Dat laatste is ook wat in de puppyklas voor hele jonge hondjes gebeurt. Die puppyklas bestaat bij Dunbar vooral uit het beurtelings koesteren en knuffelen van de pups door de andere eigenaren.

Andere honden

Bij de socialisatie van pups met andere (volwassen) honden gaat Dunbar nog veel omzichtiger te werk. Met drie maanden laat hij de pups vanuit de auto - een veilige plek dus - naar andere honden kijken en met vier maanden begint hij pas met echte kennismaking. Net zoals met de mensen: eerst met bekende, vriendelijke honden waar de pup later veel mee te maken krijgt, zoals de hond van de burens van vrienden en familieleden.

Om te zorgen dat de pup geen angstgevoelens ontwikkelt ten opzichte van vreemde mensen of honden maakt Dunbar uitsluitend gebruik van klassieke conditionering met voer: hij zorgt ervoor dat de pup op voldoende veilige afstand allemaal lekkere hapjes krijgt, zodat hij een positieve associatie legt met de enge mens of hond (of iets anders dat de pup wat griezelig vindt). Ditzelfde principe gebruikt Dunbar overigens ook bij oudere honden die angst of agressie ten opzichte van andere honden of mensen hebben ontwikkeld.

Om een pup aan zijn omgeving te laten wennen, adviseert Dunbar om tijdens een wandeling om de 25 meter stil te staan om de pup de kans te geven de omgeving in zich op te nemen: te snuffelen, te kijken, te luisteren... Je gaat pas weer verder als de pup daarmee klaar is. En uiteraard gaat er (een deel van zijn) voer mee om de pup een positieve associatie te laten leggen met alles waarmee hij kennis maakt.

Langwerpig

Wanneer je een pup in huis neemt, krijg je een dier dat plast, poept, blaft, graaft, op van alles kauwt en niet alleen kan zijn. Dat is nu eenmaal zijn natuurlijk gedrag. Het is dus de kunst, zegt Dunbar, dat je al van te voren bedenkt waar hij moet plassen, en poepen, hoe lang hij mag blaffen, waar hij mag graven, waar hij op mag kauwen en wat voor leuke dingen hij mag doen als hij alleen moet zijn.

Voor de momenten waarop je een langere tijd weg moet, heeft Dunbar een soort '*all-in-one*' oplossing: de verblijfplaats voor langere duur (geen bench!). Deze moet bestaan uit drie gedeeltes: een comfortabele mand of bed om te slapen, een tussen-gedeelte waar de pup kan spelen, eten en drinken, en een toiletgedeelte, dat zo ver mogelijk weg is van de slaapplek. Puppy's bevuilen hun nest namelijk niet. Een pup, vertelt Dunbar, loopt zelfs 8x zijn lichaamslengte om te gaan plassen/poepen. De ruimte of kennel moet dus groot en langwerpig genoeg voor dit alles zijn.

Als je de plasjes en poepjes steeds opruimt en de plek goed schoonmaakt, zal de pup die steeds op dezelfde plek doen. Zo niet, dan doet hij het er naast. Het toiletgedeelte moet bij voorkeur een natuurlijke ondergrond hebben, want pups houden een voorkeur voor de

ondergrond waarop ze als pup gewend zijn om hun behoefte te doen. Een stuk tapijt is dus niet zo handig!

Kong

In het middengedeelte van het verblijf zet je de waterbak neer. Daar bind je ook een of meerdere met voer gevulde kongs (een kauwspeeltje dat je kunt vullen) op zo'n manier vast dat de pup erbij moet gaan liggen om hem leeg te eten. Je geeft hem dus geen eten in een etensbak.

Op deze manier sla je meerdere vliegen in een klap. De hond associeert de lange termijn verblijfplaats met iets prettigs (eten) en heeft iets te doen als hij wakker is (hobby). Hij kan zijn kauw- en sabbel behoefte vervullen en kan niet blaffen of janken zolang hij met de kong bezig is. Bovendien moet hij erbij gaan liggen om aan zijn eten te komen, zodat hij automatisch leert dat hij moet gaan liggen als hij de kong ziet.

Als fokkers hun puppyverblijf ook zo inrichten, zorgen ze ervoor door dit proces van *auto-shaping* dat de overgang voor de puppy's minder groot is en al bepaalde gewoontes zijn ingeslepen, waarvan je alleen maar plezier hebt.

Bench

Een bench, benadrukt Dunbar mag je alleen gebruiken als je even niet op de pup kunt letten. Een bench is namelijk veel te klein voor een pup om ook als toilet te fungeren. Het is echt een verblijf voor korte duur. De pup moet er namelijk zeker ieder uur een keer uit gelaten worden om te plassen en te poepen. Gaat de pup de bench noodgedwongen als toilet gebruiken, dan is de ellende niet te overzien en zit je gelijk met een zindelijkheidsprobleem.

Natuurlijk moet de bench ook een prettig plekje zijn om in te verblijven. Naast een lekker bed gaat er dus ook altijd een gevulde kong met de pup mee de bench in. Maar het is natuurlijk niet de bedoeling dat een pup steeds in een bench zit. Hij moet opgevoed worden en de basis gehoorzaamheid leren. Dat doet Dunbar volgens de hondvriendelijke *lure/reward* methode.

2. De *lure/reward* methode.

Te moeilijk

Een van de problemen bij hondentraining, zo houdt Dunbar zijn verzameld publiek van voornamelijk hondentrainers en gedragstherapeuten voor, is dat de methodes die veel hondentrainers propageren te ingewikkeld zijn voor de gemiddelde hondenbezitter. Veel trainers weten alles van beloningsschema's. Ze hebben vaak een excellente techniek en een perfecte timing. Ze kunnen zo al schavend en slijpend een hond tot in perfectie trainen. Dunbar telde eens hoeveel aanwijzingen een doorgewinterde trainer zijn hond in een minuut gaf en kwam uit op tweeëntwintig. Vervolgens turfde hij een gewone hondenbezitter en kwam uit op praktisch nul.

Het merendeel van de gewone hondenbezitters heeft de kennis en de handigheid niet, zo stelt hij. Hun timing is meestal ook niet best. Als de training te moeilijk en te technisch voor hen is, haken ze binnen de kortste keren af en lopen naar trainers die met allerlei aversieve methodes een hond – vaak letterlijk - in het gareel timmeren. Om succesvol te zijn, moet

© Elian Hattinga van 't Sant

www.elianhattinga.nl

training volgens Dunbar gemakkelijk te begrijpen en leuk zijn (voor baas én hond) en snel en effectief tot het gewenste resultaat leiden. Uiteraard mogen de kosten daarbij niet boven de baten uitsteken of, zoals Dunbar het fraai uitdrukt: “*Don’t win the battle, but lose the war!*” Heel belangrijk is dat de training is afgestemd op het kennis- en begripsniveau van de hondenbezitter. Trainers vergeten maar al te snel, zegt hij, dat iets dat zij fluitend met twee vingers in hun neus doen een enorme opgave kan zijn voor een niet-trainer.

Lure

De training die aan deze criteria voldoet, is volgens Dunbar de door hem ontwikkelde *lure/reward* methode. Een *lure* – letterlijk ‘lokaas’ of ‘verlokking’ – is een middel dat het gewenste gedrag uitlokt, zodat dit vervolgens gelijk beloond kan worden. Met een *lure* leg je de hond als het ware uit wat de bedoeling is. De hond hoeft dus niet zelf te bedenken, zoals bij clickertraining, wat de baas precies van hem verlangt. Evenmin hoeft je te wachten tot je hond (eindelijk) iets uit zichzelf doet. En het voorkomt ook dat je, zoals bij sommige methodes nog steeds gebeurt, je hond in de gewenste stand gaat duwen.

Waaruit de *lure* bestaat, is afhankelijk van het gedrag dat je wilt uitlokken. In veel gevallen is een lekker brokje dat je gebruikt om de hond iets te laten doen een uitstekende *lure*. Je kunt je hond ermee in de juiste positie brengen (zit, af) of iets laten doen (volgen, ergens op klimmen) en het vervolgens gebruiken om de hond te belonen (*reward*). Maar een *lure* is veel meer dan dat. Het is in principe álles dat het gewenste gedrag uitlokt of veroorzaakt. Gaat je hond blaffen als er aangebeld wordt, dan kun je de deurbel als *lure* gebruiken om hem te leren op commando te blaffen. Houdt hij zijn kopje scheef als hij een bepaald raar geluidje hoort, dan kun je dat geluidje gebruiken. Het bedenken wat een goede *lure* is, kan dus de nodige creativiteit vergen. Een groot voordeel is echter dat met een goede *lure* de hond vrijwel gelijk zal doen wat de bedoeling is. En juist dát geeft heel wat minder frustratie bij de baas én de hond dan bij andere methodes.

Request

De *lure* wordt altijd voorafgegaan door de naam van de hond en een ‘*request*’ (verzoek). Iets dat bij Dunbar veel sympathieker klinkt dan ons gebruikelijke woord ‘commando’. Het wordt door Dunbar ook steeds uitgesproken als een verzoek, met duidelijke maar vriendelijke en uitnodigende stem. Hiermee wordt de hond verteld wat het verlangde gedrag is, zoals ‘zit’ of ‘blaf’ of ‘kom hier’. In veel trainingen wordt het commando pas achteraf aan een bepaald gedrag gekoppeld. De hond heeft immers in eerste instantie geen flauw benul wat iets betekent. Dunbar begint er echter al gelijk mee. Dat scheelt tijd.

Om te zorgen dat de hond het woord echt leert, waarschuwt Dunbar nadrukkelijk, moet er dan wel een halve seconde pauze zitten tussen *request* en *lure*. Zonder die halve seconde ertussen zou de hond die twee op één hoop kunnen gaan gooien. Zeker als er met een brokje in de hand gemanoeuvreed wordt, bestaat het gevaar dat het gewenste gedrag van de hond van dit handgebaar afhankelijk wordt. Honden begrijpen handgebaren nu eenmaal beter dan woorden. Zonder de halve seconde pauze, neemt het handgebaar de plaats in van het verbale commando: de hond leert het woord niet en het wordt veel moeilijker om het handgebaar (of een andere *lure*) af te bouwen. Om dezelfde reden is het belangrijk dat je ook tijdens het

uitspreken van de naam van de hond en het ‘verzoek’ niet gelijktijdig allerlei bewegingen maakt of andere non-verbale signalen geeft.

Reward

Doet de hond wat de bedoeling is, dan krijgt hij gelijk een beloning. Dit is in het begin - zeker bij het aanleren van de basiscommando's zoals ‘zit’ en ‘af’ – het brokje dat in de hand wordt vastgehouden bij de *lure*, gecombineerd met een stem-beloning – bijvoorbeeld ‘goed zo’ of ‘brave hond!’ Zodra de hond begrijpt wat de bedoeling is, begint Dunbar vrijwel onmiddellijk met het afbouwen van de *lure*. Dunbar wil namelijk dat de hond het verbale commando, het woord zélf, echt begrijpt en dat alleen dit genoeg is voor de hond om het gewenste te doen. Hij doet dit afbouwen met heel kleine stappen. Je begint eerst met het brokje weg te laten uit de hand waarmee je het gedrag uitlokte – het brokje geeft je nu met je andere hand - en vervolgens ga je het uitlokkende handgebaar steeds kleiner maken, zodat tenslotte alleen het commando overblijft.

Dunbar begint ook heel snel met het geleidelijk iets opvoeren van de moeilijkheidsgraad van de oefening. Moet de hond eerst maar één seconde blijven zitten voor hij de beloning krijgt, de tweede keer moet hij dan bijvoorbeeld twee seconden blijven zitten voor hij het brokje krijgt.

Gruwel

Iets achter het afbouwen van de *lure* komt het afbouwen van de voer-beloning. Het is Dunbar namelijk een gruwel dat zoiets als basale gehoorzaamheid in veel gevallen alleen verkregen wordt door het geven van voer. Hij vindt dat er bij de meeste trainingen veel te vaak en veel te lang met voer wordt beloond. Het gevaar bestaat dan dat de hond alleen nog maar iets gaat doen als hij weet dat er voer gegeven gaat worden. In Dunbars optiek is voer dan een ‘*bribe*’, een omkoopmiddel, geworden: het is geen beloning meer voor vrijwillig vertoond gedrag, maar een middel om de hond om te kopen om iets te doen dat hij eigenlijk niet (meer) wil doen.

Om te voorkomen dat de hond de baas als een wandelende, altijd volle voerbak gaat zien, zorgt Dunbar er bijvoorbeeld ook voor dat de hond de voer-beloning voor het opvolgen van een ‘verzoek’ van de baas ook wel eens van een andere persoon krijgt of op een andere plaats (bijvoorbeeld de plek waar hij naartoe wordt gestuurd). Of de baas moet duidelijk laten zien dat hij voer heeft, maar geeft niets of iets heel anders als beloning.

Persoonlijke behoefte

Naast de (blijvende) stembeloning vervangt Dunbar stapje voor stapje de voerbeloning door iets dat de hond graag doet. Wat dat is, stemt hij af op de persoonlijke behoefte of natuurlijke voorkeur van de hond. Het kan lekker vrij rennen zijn of uitgebreid snuffelen. Honden die graag spelen, kunnen beloond worden met een apporteer- of trekspelletje of met het mogen gaan spelen met andere honden. Het kan zelfs iets zijn dat ongewenst gedrag is of zou zijn als de hond het onbepert deed, zoals heel langzaam lopen of juist hard trekken aan de lijn, tegen je opspringen, je aflebben, blaffen, gek doen of er even keihard vandoor scheuren. Daarom

mag de hond dat ook alleen ‘*on cue*’ doen van Dunbar. Dat wil zeggen dat de hond het alleen met toestemming mag doen en dat het gedrag ook weer gestopt moet kunnen worden.

Op humoristische wijze vertelt Dunbar dat hij er zelf eerst hard over moest nadenken of hij zo’n ‘ongewenste’ beloningsvorm wel wilde gebruiken toen bleek dat voor een van zijn eigen honden het trekken aan de lijn de grootste beloning was. Als je de naam hebt van goed hondentrainer te zijn dan kan dat namelijk behoorlijk gênant zijn. Maar hij besloot dat hij zelf ook moet toepassen wat hij zijn publiek voorhoudt. En zo zien de mensen in zijn buurt dus regelmatig een Ian Dunbar voorbijkomen die voortgesleurd wordt door zijn hond.

Wel let Dunbar bij het belonen steeds op de kwaliteit van het gebodene en stemt hij zijn beloning er op af. Daarbij neemt hij de gemiddelde uitvoering als uitgangspunt. Doet de hond het 10% beter dan krijgt hij een kleine beloning (bijvoorbeeld alleen een zacht uitgesproken ‘braaf, goed zo’), doet hij het 20% beter dan krijgt hij een goede beloning (een enthousiaste stembeloning en iets lekkers/leuks) en doet hij het 30% beter dan krijgt hij een super-beloning (gejubel en iets dat hij het allerliefste doet of heel veel brokjes).

Essentie

Dunbars nachtmerrie is dat honden door gedragsproblemen die het gevolg zijn van een gebrek aan gehoorzaamheidstraining in asielen belanden, waar de meesten een voortijdig einde vinden. Zijn missie is ervoor te zorgen dat de gewone hondenbezitter zijn hond de basale gehoorzaamheidsoefeningen leert, waarmee dit voorkomen kan worden: ‘zit’, ‘af’, ‘staan’, ‘blijf’, ‘volg’ en ‘kom hier’. Toch legt hij de lat daarbij heel hoog. De essentie van alle gehoorzaamheidstraining, zo houdt Dunbar de aanwezigen telkens voor, is dat de hond leert altijd, overal en onder alle omstandigheden gehoor te geven aan het ‘verzoek’. Ook als hij niet aan de lijn zit! Daarom moet je trainen volgens het principe van de drie D’s: *distance* (afstand), *duration* (duur) en *distraction* (afleiding).

Dunbar doet het aanleren van alle commando’s dan ook zonder dat de hond aan de lijn zit. Uiteraard gebeurt dit steeds in een veilige, gecontroleerde omgeving. Zelfs het leren volgen aan de lijn leert hij eerst aan zonder dat de hond aan een lijn zit. Je leert eerst – natuurlijk met een *lure* - je hond los met je mee te laten lopen en vervolgens los te volgen, voordat je er een lijntje aan doet. De omgekeerde volgorde dus. Dat is veel gemakkelijker, zegt Dunbar, want de hond kan al goed volgen als je hem aan een lijntje doet en dat lijntje is dan voor de hond geen *issue* meer.

Stapjes

De opbouw gaat bij alles met hele kleine stapjes. Daarbij moet je steeds de omstandigheden zo organiseren dat er de grootste kans is op succes. Om je hond zonder lijn te leren ‘hier komen’, begin je bijvoorbeeld op het toilet (als dat tenminste zoals in de U.S. een beetje ruim is). Als dat goed gaat ga je steeds naar een iets grotere ruimte, bijvoorbeeld de hal, de gang, de keuken, de tuin. Ga je commando’s op afstand oefenen, neem dan een helper mee die de hond kan belonen.

Belangrijk is dat je, voor je begint, steeds precies weet wat je wilt dat de hond moet doen bij een bepaald ‘verzoek’. Dat ‘precies’ houdt ook in dat je weet hoe snel een hond moet reageren (bijvoorbeeld gaan zitten binnen twee seconden) en hoe lang hij het moet volhouden (bijvoorbeeld blijven zitten totdat wordt gezegd dat hij iets anders mag of moet doen). Je gaat,

© Elian Hattinga van ’t Sant

www.elianhattinga.nl

als je niet dergelijke dingen uitgebreid van te voren hebt doordacht, al snel de mist in of je gaat lopen rommelen, zo maakt Dunbar zijn publiek aan de hand van wat opdrachten op amusante wijze aanschouwelijk.

Bij de training moet je ook steeds zorgen dat de aandacht van de hond op jou blijft gericht door bijvoorbeeld, als de aandacht dreigt te verslappen, een andere kant op te lopen of op een rare manier te gaan lopen of gek te doen. En natuurlijk is het essentieel dat je het goede gedrag beloont. We besteden, zo zegt Dunbar, veel meer tijd aan de hond als hij iets niet goed doet, dan wanneer hij het wel goed doet!

Variatie

Dunbar laat een hond ook vaak meerdere ‘verzoeken’ snel achter elkaar uitvoeren, voordat hij ze beloont: zit, sta, af, zit. Behalve dat je daarmee de volle aandacht van de hond vasthoudt, merk je het dan gelijk als de hond een woord niet goed kent. Belangrijk bij dat soort oefeningen is wel, dat je ze varieert en dus steeds een andere volgorde kiest. Anders gaat de hond anticiperen en draait hij zonder commando op de automaat een heel riedeltje af. Ook de tijdsduur moet je zo afwisselend oefenen dat de hond niet zijn eigen tijds klokje gaat gebruiken en na twee minuten maar vast gaat zitten omdat jij hem altijd maar twee minuten laat afliggen.

Om met afleiding te leren omgaan, zul je je hond mee moeten nemen naar verschillende plaatsen. Dunbar geeft het advies om eens ergens een uur (5 km) met je hond door een gevarieerde omgeving te gaan wandelen en hem om de 25 meter het verzoek ‘zit’ te geven. Zo leert je hond heel snel overal (in een park, bij een speelplein, in een winkelstraat) te gaan zitten.

Bij de basis met afleiding trainen hoort overigens ook afleiding met voer. Daarvoor kun je een helper vragen wat voer neer te leggen of te laten zien. De hond krijgt dat pas nadat hij heeft gedaan wat je van hem hebt gevraagd.

Simpel?

Wie het allemaal hoort, zal zich wellicht afvragen of de *lure/reward* methode echt wel zo simpel is. Dunbar is een heel intelligente en creatieve man, die de leerprincipes op en top kent en zich onmiddellijk bewust is van de implicaties van hetgeen hij doet. Hij schakelt razendsnel en heeft gelijk een oplossing waar de niet zo heel ervaren trainer misschien eerst een paar uur over na moet denken. Voor de beginnende hondeneigenaar mag de *lure/reward* methode dan misschien gemakkelijker uit te voeren zijn dan de clickermethode - waarbij hij immers ook nog eens een apparaatje moet bedienen en op het juiste moment moet klikken. Het neemt echter niet weg dat je ook met brokjes in je hand of in je zak behoorlijk kunt lopen stuntelen, waardoor de effectiviteit al snel te wensen over laat. Daar komt nog bij dat een gemiddelde hondeneigenaar bijzonder gemotiveerd en energiek moet zijn om het Drie D's programma van Dunbar te voltooien. Dunbar is zich hier goed van bewust. Daarom heeft hij ook van alles bedacht om mensen te motiveren en om foutjes te repareren.

3. Tips en remedies

Praktijk

Dunbar noemt zichzelf behaviourist en laat herhaaldelijk weten dat hij niet geïnteresseerd is in het zoeken naar psychologische of ethologische verklaringen voor bepaald gedrag. “*We are hung up on ethology*,” zegt hij. “We staren ons er blind op”. Er wordt teveel en te lang gepraat over probleemgedrag en te weinig gedaan, met als gevolg dat in de tussentijd het probleem alleen maar erger wordt. Als een probleem zich aandient, moet je er gelijk wat aan doen. Het verbeteren van de kwaliteit van leven van hond en eigenaar(s) moet vooropstaan.

Dergelijke toch wel wat gespierde taal wekt de indruk dat Dunbar een ware gelovige in de maakbaarheid van gedrag is. Het lijkt echter eerder een manier te zijn om discussies met het publiek uit de weg te gaan; iets waar Dunbar wars van is. Dunbar is een man van de praktijk en hij heeft een boodschap te verkondigen. Punt.

Scherp oog

Tussen neus en lippen door laat hij echter met zijn voorbeelden en persoonlijke anekdotes merken dat hij heel goed weet dat de ene hond veel gemakkelijker te trainen is dan de andere. En dat ook de ene eigenaar de andere niet is. Moeilijk te motiveren honden en/of eigenaars, honden en/of eigenaars met een onder gemiddeld leervermogen, honden en/of eigenaars met een gedragsprobleem, slordig werkende en vergeetachtige honden en/of eigenaars, Dunbar heeft het ongetwijfeld al duizenden malen bij de hand gehad en er even zo vaak over nagedacht. Hij blijkt daarbij een scherp oog te hebben voor de menselijke feilbaarheid.

Want ook al is Dunbar's *lure/reward* methode basaal en betrekkelijk eenvoudig, om zijn doelstelling te halen – een hond die onder alle omstandigheden, los van de lijn, ook op afstand gehoorzaamt – zijn veel trainingsuurtjes, een zorgvuldige trainingsopbouw en een Pietje-precies-mentaliteit noodzakelijk, ook als het alleen om ‘zit’, ‘af’ ‘blijf’ en ‘kom hier’ gaat. Dat is al snel wat teveel van het goede voor de gemiddelde eigenaar die afhaakt bij teveel gepietepeuter en al gauw tevreden is als zijn hond enigszins luistert.

Metten is weten

Dunbar maakt daarom veelvuldig gebruik van wedstrijd-elementen in zijn training om eigenaren te motiveren om vol te houden. Hij daagt ze uit om steeds beter te presteren en beloont ze door precies te laten zien hoeveel beter ze zijn geworden ten opzichte van hun eerdere prestaties of die van anderen. Hij maakt daarbij volop gebruik van het principe: meten is weten. Want bij Dunbar is de ‘*science based training*’ die hij propageert, niet werken volgens op recent onderzoek gebaseerde wetenschappelijke inzichten, maar werken met de stopwatch in de hand en vervolgens op de geleverde prestaties allerlei statistieken, rekensommen en percentages loslaten. Kon je hyperactieve Jack Russel de eerste keer maar 0,2 seconden blijven zitten? Vandaag kan hij het 1,2 seconden. Dat is een verbetering van 600%. Dat is geweldig!!!

Geen appels met peren vergelijken

Dunbar maakt niet de fout appels met peren te vergelijken. Als hij in zijn klasje een wedstrijdje laat houden in snel ‘hier komen’, dan zegt hij tegen de eigenaar van een braaf op

© Elian Hattinga van 't Sant

www.elianhattinga.nl

een drafje gekomen Bulldog niet dat hij een snelle hond heeft, maar wel dat hij een snelle Búldog heeft. En hij legt de prestatie van de Bulldog naast de snelste tijd van een Bulldog ooit en daagt de eigenaar uit beter te worden dan die snelste Bulldog.

Aangezien Dunbar maar al te goed weet dat snelheid vaak slordigheid met zich meebrengt en eigenaars in hun gretigheid om te winnen nogal eens hun hond ‘vergeten’, hanteert hij bij zijn wedstrijdjjes strikte spelregels en houdt hij de eigenaars daar ook aan. Wie ze vergeet kan net als bij ganzenbord gelijk terug naar ‘af’.

In het slop

Als eigenaars beginnen met hun hond te trainen, zijn ze vaak nog wel gemotiveerd en stellen ze eisen aan een goede uitvoering. Deze raakt echter na verloop van tijd vaak in het slop omdat eigenaars regelmatig met minder genoegen nemen. Daardoor verliezen veel commando’s – ‘verzoeken’ noemt Dunbar ze systematisch – hun waarde en effectiviteit. In plaats van gelijk ‘hier’ te komen gaat de hond eerst nog eens even wat anders doen of komt hij de ene keer wel en de andere keer helemaal niet.

Dunbar heeft daar verschillende oplossingen voor. Je kunt een nieuw woord voor het ‘kom hier’ commando kiezen, bijvoorbeeld ‘rapido’, en dat vanaf het begin weer aanleren. Het oude commando gebruik je niet meer of je gebruikt het alleen als je wel wilt dat je hond naar je toekomt, maar je vindt het niet belangrijk dat hij dat onmiddellijk en ook nog eens heel snel doet. Het is natuurlijk wel handig om bij het nieuwe commando nu wel op een goede uitvoering te letten en dat te blijven doen, anders blijf je bezig.

In paniek schreeuwen

Je kunt ook werken met verschillende namen voor je hond. De naam die je gebruikt voorafgaand aan het commando geeft dan de belangrijkheid ervan aan. Een koosnaampje voor als de hond mag kiezen of hij wel of niet doet wat je vraagt, zijn gewone naam voor doorsnee, als je wel wilt dat hij iets doet, en een ‘urgentie-naam’ voor als het erg belangrijk is dat de hond onmiddellijk reageert. Dat kan immers levensreddend zijn.

Nu doen mensen dit vaak al uit zichzelf. Als Lieselotje de weg over dreigt te steken als er net een auto aankomt, heet ze ineens ‘Lot’. Probleem is echter dat mensen in dat soort stresssituaties in paniek gaan schreeuwen, vaak met gevolg dat de hond juist niet doet wat ze willen. Dunbar weet ook wel dat het weinig zin heeft om mensen te vertellen dat ze dan kalm moeten blijven en vooral hun stem niet moeten verheffen. Dus zorgt hij ervoor dat de hond een uitgeschreeuwd commando associeert met iets geweldig leuks, zoals een super beloning.

Noodsituaties

Hij wijst erop dat in noodsituaties een commando als ‘zit’ of ‘af’ vaak effectiever is dan ‘hier’. De hond is op die momenten namelijk vaak bezig met iets dat hij erg leuk vindt om te doen. Door hem terug te roepen haal je hem van dat leuke of interessante weg. En dat is moeilijk voor hem. Gaan zitten op de plek waar hij loopt, is dan voor de hond minder moeilijk.

Dunbar traint dit apart. Je zegt met zachte stem: ‘zit’, en geeft hem een kleine beloning, zoals een klein gewoon brokje, zodra hij gaat zitten. Als hij weer gewoon rondloopt, zeg je wat

© Elian Hattinga van ’t Sant

www.elianhattinga.nl

harder ‘zit’ en geef je hem een lekkerder brokje. Dan nog weer wat harder ‘zit’ en er volgen meerdere lekkere brokjes of iets nog lekkerders. Tot je uiteindelijk zo hard als je kunt gilt: “ZIT!!!!!!” waarop je je hond heel veel van wat hij het allerlekkerste vindt, geeft: biefstuk, gebakken ei, gebraden konijn... Het maakt niet uit wat, zolang je hond het maar héééél erg lekker vindt. Op dezelfde manier kun je een ‘KOM HIER!!!!!’ oefenen.

Zorgen dat het commando wordt opgevolgd.

Als je je hond traint volgens de principes van Dunbar – je houdt het leuk, je belooft effectief, je houdt de aandacht op je gevestigd, je bouwt de training met kleine stapjes op – dan lijkt er niet veel mis te kunnen gaan. Toch zijn er, zeker in de wijde wereld, momenten waarop je goed getrainde hond niet reageert op je verzoek. Hij is afgeleid door de omgeving, hij is (te) ver bij je weg, hij vindt iets anders leuker om te doen. En misschien verwacht hij ook helemaal geen commando omdat je lui met een glaasje onderuitgezakt hangt in je strandstoel. Hoe dan ook, hij luistert niet.

Dunbar laat er geen misverstand over bestaan: je móet dan zorgen dat de hond het commando opvolgt. Je loopt of rent naar hem toe, herhaalt zijn naam en het commando – bijvoorbeeld ‘Lucas, zit’ - net zo lang tot hij doet wat je vraagt. Daarna roep je hem nog een of twee keer bij je en laat hem opnieuw zitten. Vervolgens beloon je hem uitgebreid en enthousiast.

Herhalen van het commando

Dunbar gaat uitgebreid in op dit steeds herhalen van het commando als je naar de hond toeloopt. Veel mensen hebben namelijk geleerd dat je maar één keer een commando mag geven omdat de hond anders ‘doof’ wordt. Ze denken dat de hond, als je het commando een paar keer herhaalt, leert dat hij pas na bijvoorbeeld de vierde keer ‘zit’ hoeft te gaan zitten. Dunbar legt uit dat de hond, als hij druk bezig is met iets of ergens door afgeleid is, domweg het commando niet registreert. Dat is bij mensen ook zo, zegt hij. Als je naast iemand in de auto zit die al rijdend druk bezig is zijn TomTom in te stellen waardoor hij de auto die van rechts komt niet ziet, is het vaak niet genoeg om een keer “Stop” te roepen. Je roept dan: “Ho, pas op, stop, stop, stop, stop, STOP!” net zolang tot de bestuurder reageert.

‘Instructive reprimand’

Als je hond ongewenste of verkeerde dingen doet, dan moet je hem meteen duidelijk maken dat wat hij aan het doen is niet de bedoeling is. Dat doe je door hem – heel wezenlijk – gelijk precies op neutrale toon te vertellen wat wél de bedoeling is; iets waarvoor je hem dan vervolgens weer kunt belonen. Dunbar noemt dit een *‘instructive reprimand’*. Deze geeft met één woord tegelijkertijd aan: stop met wat je aan het doen bent en doe DIT er voor in de plaats.

Je zegt bijvoorbeeld, als de hond binnen wil gaan zitten plassen: “Lucas, naar buiten!”. Als hij tegen je opspringt: “Lucas, zit!”. Als hij aan het blaffen is: “Lucas, stil!” Natuurlijk moet de hond, zegt Dunbar nadrukkelijk, het tegencommando wel begrijpen. Daarvoor moet je het hem eerst apart met de *lure/reward* methode hebben aangeleerd.

Voer

Technisch gezien – volgens de leerprincipes – is de ‘*instructive reprimand*’ een ‘straf’: het ongewenste gedrag wordt gestopt of neemt af. Maar, zo legt Dunbar uit, het is geen aversieve straf: de hond wordt er niet bang van en hem wordt ook geen pijn gedaan. Je kunt er geen kwaad mee aanrichten, terwijl het wel heel effectief is. Veel effectiever en sneller ook dan het negeren van ongewenst gedrag, omdat de hond onmiddellijk leert wat wel goed gedrag is en wat niet.

Toch kan het soms moeilijk zijn om een hond op deze manier van probleemgedrag af te helpen, zeker als het een agressieprobleem is dat al lang bestaat en voortkomt uit angst door genetische predispositie – Dunbar spreekt over ‘temperament’ - of slechte socialisatie. Het enige wat dan naar zijn mening helpt, is klassieke conditionering met behulp van voer. Veel én lekker voer.

Stemming veranderen

Dunbar gebruikt in die gevallen alleen voer omdat je de hond daarmee in een andere - goede - stemming kunt brengen. De hond krijgt namelijk een goed, prettig gevoel als hem voortdurend heerlijke kleine hapjes worden toedient. En een goed, prettig gevoel is onverenigbaar met een akelig gevoel. Door gebruik te maken van het principe van klassieke conditionering kan vervolgens een handeling of het zien van iets dat de hond bang maakt, de voorspeller worden van iets prettigs. Als je dat lang genoeg volhoudt, wordt het angstaanjagende of onprettige minder belangrijk voor de hond en het prettige belangrijker. Die reageert dan bijvoorbeeld niet meer bij het zien van een ‘enge’ hond met geblaf en gegrom, maar met kwispelen en zijn lippen aflikken in afwachting van het lekkers dat gaat komen. Als je de hond dan ook nog zo ver krijgt dat hij zijn kwispelende achterste naar de ‘enge’ hond toedraait in plaats van zijn kop met blikkerende tanden, dan snijdt het mes aan twee kanten. Want, zo zegt Dunbar, een ontspannen kwispelende staart werkt ook agressieremmend op de andere hond.

Vastpakken

Van ditzelfde principe – een hond in een prettige stemming brengen met behulp van klassieke conditionering – maakt Dunbar gebruik om honden te leren zich probleemloos te laten vastpakken bij de halsband. Voor heel veel honden is het vastgepakt worden – ook bij een lichaamsonderdeel zoals oren, poten of rug - beangstigend en een reden om te bijten. Zeker als dit onverhoeds gedaan wordt door vreemden, kinderen en mannen. Vrouwen zijn bijna altijd minder eng omdat, zo zegt Dunbar, puppy’s doorgaans verzorgd en grootgebracht worden door vrouwen. De meeste honden zijn dus beter gesocialiseerd op vrouwen. Het vastpakken van een hond bij de halsband geeft procentueel de meeste problemen, omdat dit in de praktijk van alledag heel veel wordt gedaan. Daarom oefent Dunbar dit ook heel veel met honden. Hij begint er bij voorkeur al heel vroeg mee – bij heel jonge puppies - in combinatie met het commando ‘zit’. Als de pup gaat zitten, wordt hij even bij zijn halsband vastgepakt terwijl hij een brokje krijgt. Vervolgens wordt hij gelijk weer los gelaten om te gaan spelen. Door deze sequentie steeds te herhalen – zit, halsband vastpakken, brokje, ga maar spelen – associeert de hond het vastpakken van de halsband met iets prettigs: een lekker

© Elian Hattinga van 't Sant

www.elianhattinga.nl

brokje (kleine beloning) en het weer herkrijgen van zijn vrijheid om weer iets leuks te mogen gaan doen, zoals spelen (een grote beloning).

Respect voor de ander

Dunbar spreekt hierbij over ‘*deferential classical conditioning*’, klassieke conditionering met respect voor de ander. Het is dit laatste wat naar mijn mening kenmerkend is voor Dunbar: dat hij begrip opbrengt voor de voorkeuren van honden én mensen, ze in hun waarde laat en ze in wezen accepteert zoals ze zijn. Dat staat bijna haaks op de nadruk die hij legt op trainen, conditioneren en alles ‘*on cue*’ zetten alsof iedere hond een programmeerbare automaat is. Zijn geloof in de trainingstechniek die zijn tweede natuur is geworden, overschaduwde soms ook de liefde voor zijn honden die Dunbar tussen de bedrijven van zijn optreden door uitstraalt. Dat komt naar voren als hij stralend vertelt over hoe zijn honden hem uitbundig begroeten en aflebbieren als hij na lange tijd weer eens thuiskomt en hij er bijna spijtig aan toe voegt: “Maar natuurlijk doen ze dat ‘*on cue*’”.

Waar het bij Dunbar in essentie om gaat is niet zozeer het conditioneren, maar het liefdevol en respectvol, maar heel duidelijk communiceren met je hond. Niet voor niets zegt Dunbar altijd “*Thank you*” als een hond gromt. De hond vertelt daarmee iets en Dunbar bedankt hem voor de mededeling.

4. Drie dagen Ian Dunbar in de praktijk. Een beschouwing.

Dunbar is een begenadigd spreker en zijn methode zorgde voor veel enthousiasme bij nogal wat toehoorders. Dit was reden voor Doggo.nl om hem te vragen om nogmaals naar Nederland te komen om te laten zien hoe hij al het vertelde in de praktijk brengt. Deze praktijk-workshops vonden plaats op 18, 19 en 20 juli 2014. Op de eerste dag liet Dunbar zien hoe hij honden die agressief uitvallen naar andere honden – eufemistisch ‘reactieve’ honden genoemd – probeert te leren beter met de situatie om te gaan. De overige twee dagen waren een illustratie van de manier waarop hij eigenaren probeert te leren en te motiveren om hun honden effectief te trainen. Een beschouwing.

Positief gevoel

Voor de eerste dag had Dunbar de beschikking over twee groepen honden die in het dagelijks leven met enige regelmaat uitvielen naar andere honden en daarbij geen (ernstige) lichamelijke schade aanrichtten. Uiteraard werden deze honden aangeliend gehouden en droegen ze een snuitje of muilkorf zodat ze niet konden bijten.

Dunbars training voor dergelijke honden heeft een tweeledig doel. Enerzijds door middel van klassieke conditionering bewerkstelligen dat hond én eigenaar een positief gevoel krijgen bij het zien van een andere hond. De angst en spanning die de nadering van een andere hond bij de eigenaar oproept, en het dientengevolge verkrampen en de lijn strak trekken, geven zijn hond namelijk een extra bevestiging dat de andere hond een ernstige bedreiging vormt.

Anderzijds wil Dunbar door het verleggen van de focus van de hond naar zijn eigenaar voorkomen dat deze uitvalt naar een andere hond. Het liefst heeft Dunbar daarbij dat de hond gaat zitten met zijn rug naar de andere hond toegekeerd en daarbij blij kwispelt, aangezien dit weer agressie-remmend werkt op de naderende hond.

© Elian Hattinga van 't Sant

www.elianhattinga.nl

Jolly routine

Om te demonstreren hoe je dit kunt oefenen, liet Dunbar een hele groep van ongeveer tien eigenaren tegelijk op de door een menigte toeschouwers omringde ‘vloer’ (formaat grote gymzaal) komen. Eigenaren kregen de instructie om afstand tot elkaar te houden: een andere hond moet wel in beeld zijn, maar zo ver weg dat de hond niet overgaat tot de uitval. Eigenaren moesten hun hond belonen voor het gewenste gedrag: naar de eigenaar kijken en niet naar een andere hond.

Daartoe konden ze hun hond motiveren met een ‘lure’, zoals voer. Ze moesten hun best doen om de aandacht van de hond te trekken en vast te houden. Lukte dat, dan moest hij onmiddellijk en vrijwel onafgebroken beloond (om de vijf seconden) worden, met voer (dat bij Dunbar liefst snel afgebouwd wordt), en de ‘*jolly routine*’ - blij en gek doen, lachen, leuk praten, eventueel ook een leuk spelletje doen met je hond. Belonen van goed gedrag, zegt Dunbar herhaaldelijk, is het meest verwaarloosde aspect in hondentraining en opvoeding.

Counter-conditionering

Het voordeel van de ‘*jolly routine*’ is dat de eigenaar (en ook de hond) daarmee in een andere emotie wordt gebracht: als je blij doet, ga je je ook blij voelen. Zo’n positieve emotie is onverenigbaar met een negatieve emotie zoals angst of boosheid. Dunbar waarschuwde terecht dat timing erg belangrijk is. De *jolly routine* moet komen ná het goede gedrag en niet ervoor. Anders wind je de hond alleen maar op.

Wat Dunbar vertelde en waar hij een beetje een eigen draai aan gaf, waren de beginselen van ‘counter-conditionering’. Deze wordt veel toegepast in de cognitieve gedragstherapie en kan heel goed werken. Dunbars groepssessies lieten echter onbedoeld en soms pijnlijk duidelijk zien, dat dit verre van gemakkelijk is en snel fout gaat. Dat kwam voor een deel doordat Dunbar tijdens het seminar met zevenmijlslarzen stappen liet nemen, die volgens zijn zeggen tijdens zijn cursussen kleiner zijn en meer tijd in beslag nemen: een goede, rustige opbouw, gericht op succes, is namelijk van wezenlijk belang.

Gestrest

In de door Dunbar gecreëerde setting waarbij veel honden tegelijkertijd op de vloer waren, werd echter het gepropageerde ‘*working below threshold*’, waarbij de hond juist níet geprikkeld wordt om het ongewenste ‘reactieve’ te vertonen, regelmatig teniet gedaan. Voor diverse – angstige – honden waren er overduidelijk te veel honden te dichtbij, vooral wanneer de eigenaar moest trachten zijn hond te laten volgen. Sommige honden raakten zo gestrest, dat het vrijwel onmogelijk werd voor de eigenaren om de honden bij de les te houden; zelfs voor degenen die tot dusver perfect uitvoerden wat Dunbar had opgedragen.

Want dat echt niet iedereen zomaar in staat is om op het juiste moment het juiste te doen, was ook evident. Daar zijn, behalve veel oefening, ook talenten voor nodig zoals een goed coördinatie- en reactievermogen en het goed kunnen lezen van je hond. Sommige eigenaren liepen rond als iemand die zijn eerste rijles krijgt: het is dan al erg lastig om tegelijkertijd op de weg te letten en goed te sturen, laat staan ook nog op het juiste moment te schakelen en op tijd te remmen.

© Elian Hattinga van ’t Sant

www.elianhattinga.nl

Psychologische schade

Bezorgde vragen uit het publiek over de gesignaleerde stress en angst bij diverse honden schudde Dunbar (te) gemakkelijk van zich af. Niets doen aan het probleem is ook stressvol voor de honden, zei hij. Wanneer een hond maar vijf minuten van de hele dag uitvalt, dan is dat al winst en is hij heel erg braaf.

Aan het negatieve effect dat zulk uitvalgedrag op een andere hond kan hebben, had hij weinig boodschap. Dunbar is van mening dat een uitval van een hond zonder dat daarbij lichamelijke schade wordt aangericht geen psychologische schade aanricht. Hij beschouwt agressief uitvallen als normaal hondengedrag. Honden die uitvallen hebben volgens hem gewoon een verschil van mening of ze wijzen een ander terecht omdat hij zijn plaats niet kent of het is een manier om een niet goed gesocialiseerde andere hond goede manieren bij te brengen. Je moet je daar dus volgens hem niet druk om maken.

Behaviourist

Het zo door Dunbar geschilderde plaatje leek echter weinig relatie te hebben met het waargenomen gedrag op de werkvloer en wekte dan ook verbijstering bij veel aanwezigen, onder wie veel gedragstherapeuten. Dunbar ging volledig voorbij aan de meer recente inzichten over de emotionele impact en het (ongewenste) psychologische leereffect dat uitvalgedrag kan hebben op zowel agressor als slachtoffer.

Dunbars visie was daarmee een perfecte illustratie van hoe het onderschrijven van een bepaalde psychologische stroming - Dunbar noemt zichzelf behaviourist - iemands interpretaties, keuzes en focus beïnvloedt. Voor behaviouristen heeft het geen zin om je te verdiepen in het (onzichtbare) innerlijk leven (redematies, herinneringen, motivaties, emoties, gevoelens) van een hond als verklaring voor gedrag. Behaviouristen focussen dan ook op het beheersen en veranderen van gedrag door middel van conditionering; ze reageren meer op wat er gebeurt, dan dat zij zich afvragen waardoor het gedrag wordt veroorzaakt. Dunbar vindt dat laatste dan ook tijdverspilling. Hij citeerde de in Amerika fameuze dierentrainer en behaviourist Bob Bailey: "*Behaviour is changed by its consequences.*" Bovendien vindt Dunbar niet dat je problemen uit de weg moet gaan of moet proberen kost wat kost te voorkomen: daar leert je hond niets van. Problemen zijn er om op te lossen.

Competition is great!

Ook op de tweede en derde dag bleek weer dat Dunbar daarbij weinig moeite heeft met honden die veel stress ervaren of elkaar in de haren vliegen. Voor Dunbar is het motiveren van de eigenaar om zijn hond heel precies en onder allerlei omstandigheden – *rock solid* – commando's op te laten volgen een speerpunt in zijn programma. Om die reden – eigenaren motiveren – heeft Dunbar een grote voorliefde voor wedstrijdjes. "*Competition is great!*" zegt hij, want het zorgt voor "*reliable dogs*". Omdat eigenaren graag willen winnen, zo is de achterliggende gedachte, gaan ze extra hun best doen om de puntjes op de i te zetten. Dunbar haalde hiertoe een groot aantal kunstjes (b.v. omrollen, rondje om eigenaar lopen, achteruit lopen, zitten met een koekje op de neus), spelletjes (apporteren of vangen van

© Elian Hattinga van 't Sant

www.elianhattinga.nl

voorwerpen, langzaam hier-komen) en gewone gehoorzaamheidsoefeningen (hier-komen, volgen tussen pionnen door, langzaam volgen zonder stoppen) uit de kast. Al deze kunstjes en spelletjes hebben, zo beklemtoonde Dunbar, een educatief basiselement in zich - zit, af, blijf, kom hier, volg - dat dan spelenderwijs geoefend wordt.

Wedstrijdelement

Dunbar voegt daar echter áltijd een wedstrijd-element aan toe: door bijvoorbeeld verschillende punten te geven aan van elkaar verschillende voorwerpen, die geapporteerd of gevangen moeten worden; door de tijd te meten waarin de hond iets (goed) moet doen; door er een bepaalde afstand aan te koppelen die overbrugd moet worden. Steeds wordt dus gemeten: wie kan iets het snelst, het best of wie heeft de meeste punten. Wél hanteert Dunbar daarbij duidelijk uiteengezette, strikte spelregels (bijvoorbeeld niet je hond aanraken) en geeft hij duidelijke, soms letterlijke, grenzen aan; de goede, correcte uitvoering staat voorop.

Stoelendans

Een van de meest geslaagde spelletjes was de stoelendans. Daarbij moesten eigenaren als de muziek stopte zo snel mogelijk een stoel zoeken, nadat ze hun hond op een bepaalde afstand (gemarkeerd door een lijn) hadden laten zitten. Stond een hond op of ging hij over de lijn heen, terwijl de eigenaar op weg was naar een stoel of al op een stoel zat, dan moest deze weer terug naar de hond om hem weer te laten zitten. Een ander zonder stoel, wiens hond wel bleef zitten, kon dan gauw een overgebleven stoel inpikken.

Deze spelregel zorgde ervoor dat de eigenaren op ‘zeker’ moesten spelen en dus niet als gekken rond gingen rennen, maar behoedzaam en met hun oog op hun hond een stoel zochten. Dunbar zorgde daarbij voor extra rust door de muziek niet te snel weer aan te zetten. Pas als alle bazen (minus één) en alle honden een tijdje rustig hadden gezeten, was de overblijver geëlimineerd. Voor die tijd waren er vaak de nodige stoelwisselingen geweest. Daardoor was het spel spannend om te doen en leuk om naar te kijken, terwijl het doel van een hond die rustig een tijdje op afstand kon blijven zitten toch werd bereikt.

Opwinding

Bij andere spelletjes, vooral bij race-wedstrijden, was zulke controle echter vaak een stuk minder aanwezig. Het kijken naar individuele competitie is, zegt Dunbar, nogal saai voor wie niet aan de beurt is. Daarom doet hij zoveel mogelijk eliminatie-wedstrijdjes tussen twee honden, waarbij je de beste/snelste overhoudt en estafette races of wedstrijden tussen twee teams. Duidelijk was dat dit ook bij veel deelnemers in de smaak valt.

De minpunten van zo'n trainingsaanpak kwamen echter ook om de hoek kijken. Bij wedstrijden waar snelheid zwaarder weegt dan beheersing, gaan eigenaren en hun honden door de grote opwinding vaak behoorlijk uit hun bol. De nadruk komt te liggen op snel presteren, waardoor aandacht voor het welbevinden van de hond vervaagt; zeker wanneer mensen en honden ook nog eens worden opgejut en aangespoord. Emoties krijgen snel de

© Elian Hattinga van 't Sant

www.elianhattinga.nl

overhand. Eventuele hooggespannen verwachtingen die niet waargemaakt (kunnen) worden, zorgen voor angsten, teleurstellingen en frustraties. Eigenaren reageren die vaak onbewust af op hun hond, die ineens niet meer beloond wordt of onverdiend een boze blik krijgt. Bij teamwedstrijdjes zijn het vaak de klungelende handlers in het team die de gram van de beter presterende teamleden over zich heen krijgen. Honden die tijdens of na een renpartij gefrustreerd raken, willen nog wel eens een andere hond te grazen nemen. Niet voor niets zijn de honden bij windhondenrennen gemuilkorfd.

Opzet

Je moet dan als trainer van bijzonder goede huize komen om te zorgen dat er dan niet van alles misgaat. Dunbar slaagde daar maar zeer ten dele in. Het sterkste was hij in het op humoristische wijze afremmen van degenen die vooraan stonden om te demonstreren hoe goed hun hond iets kon en het bemoedigen van de achterblijvers door te zorgen dat zij toch succes kregen.

Op andere momenten zorgden vooral een slordige, te weinig doordachte of onoverzichtelijke opzet ervoor dat er – naar mijn mening - teveel gevergd werd van de honden in emotioneel of fysiek opzicht: te veel honden tegelijk op de vloer – ik telde er 48; te weinig afstand tussen de tegen elkaar racende honden; te lange afstanden waarbij de honden iets onnatuurlijks (omrollen, kruipen, achteruit lopen) moesten volhouden.

Commando

Leuker en interessanter om naar te kijken vond ik de illustraties van Dunbars uitspraken dat eigenaren vaak wel denken dat hun hond een verbaal commando goed kent, maar dat dit in de praktijk nogal eens tegenvalt.

Tijdens wat algemene oefeningen selecteerde Dunbar hiervoor een aantal deelnemers die demonstreerden een hoog obedience of GG niveau te hebben. Zij kregen de opdracht om bijvoorbeeld hun hond vanuit een andere positie dan normaal – liggend op de grond, staand achter hun hond of met de rug naar hun hond toe – een paar gewone basiscommando's (zit, af, staan) te geven. Of ze moesten op afstand van hun hond gaan staan, hun hond roepen en dan op dezelfde toon 'zit' zeggen in plaats van het (door de hond verwachte) kom-hier. Hierdoor werd goed duidelijk dat veel honden iets routineus uitvoeren aan de hand van andere signalen dan het verbale commando, zoals bijvoorbeeld een handgebaar. Of het is de toonhoogte waarop of nadruk waarmee iets steeds wordt uitgesproken die bepalend is. Ook leiden honden uit de plaats waar hun eigenaar staat of uit zijn houding af wat van ze verwacht wordt.

Tegenstrijdige informatie

Of je hier uit af moet leiden dat een hond een verbaal commando niet goed kent of begrijpt, is een tweede. Duidelijk werd in ieder geval dat honden bij tegenstrijdige informatie – op de grond liggen kan worden opgevat als een uitnodiging tot spel; geen oogcontact kan worden begrepen als: je hoeft niet te reageren – vaak kiezen voor de non-verbale informatie die het meest past bij hun natuurlijke gedrag of het vaakst getraind is; iets waarvan de eigenaar zich meestal niet bewust is.

Iets dergelijks gold voor de *cold turkey* opdracht bij een grote groepssessie voor alle deelnemers. Daarbij moesten zij proberen om de aandacht van hun hond vast te houden en commando's te geven zonder dat ze daarbij voer als *lure* of als beloning mochten gebruiken. Dunbar zag eigenaars namelijk hun honden veel voertjes toestoppen en trok daaruit de conclusie dat hun honden door verkeerde conditionering alleen nog een commando opvolgden als ze daartoe 'omgekocht' werden. Dit leek onmiddellijk bevestigd te worden door een slechtere prestatie van veel honden.

Te simpel

Een dergelijke conclusie is kenmerkend voor behaviouristen en het is de vraag of deze niet veel te simpel is. Doordat behaviouristen voorbijgaan aan de innerlijke motivaties en emoties van een hond (bijvoorbeeld nieuwsgierigheid, vermoeidheid of angst) als verklaring voor gedrag, vergeten zij dat deze extern (door de eigenaar) gemotiveerd gedrag kunnen overschaduwden. Wanneer een hond niet het gewenste gedrag vertoont, denken zij al gauw dat dit te wijten is aan het niet (juist) toedienen van de door hen juist geachte externe stimuli op het juiste moment. Ongewenst gedrag is dan, kortom, het gevolg van het ontbreken van (de juiste) conditionering door de eigenaar.

Maakbaar

Een dergelijke eenzijdige visie leidt – naar mijn mening – gemakkelijk tot zelfoverschatting: gedrag is maakbaar en de trainer/eigenaar is de 'maker' van de hond. Het leidt ook tot het negeren of bagatelliseren van de impact van emoties op gedrag, terwijl emoties juist van cruciaal belang zijn bij de opslag van ervaringen in het geheugen. En dat negeren leidt weer tot te weinig begrip voor hoe een dier functioneert en waarom het mogelijkwijs bepaalde keuzes maakt.

Het gemakkelijk voorbijgaan door Dunbar aan de emotionele toestand van de honden tijdens de workshops was – zo bleek uit de discussies in de pauzes en reacties op de sociale media - voor nogal wat toeschouwers met oog voor het emotionele welzijn van dier (en mens) een gruwel. Dat was jammer, want daardoor dreigden zij het kind gelijk maar met het badwater weg te gooien.

Bewuste keuzes

Dunbar heeft een (behaviouristische) visie, een doel en een algemene boodschap voor het grote publiek. Deze zorgen ervoor dat hij bewuste keuzes maakt, die op momenten niet altijd even gelukkig voor iedere hond uitpakken. Tijdens de workshops, die soms wel erg de vorm aannamen van een *one man show*, moest ik mezelf soms voorhouden –wijlen gedragsdierenarts Rudy De Meester gedachtig: Hier staat een man die heel erg begaan is met honden en die hun kwaliteit van leven wil verbeteren.

Dunbars visie en de uitwerking daarvan dwingen tot (ethische) plaatsbepaling bij iedereen die honden heeft. De andere kant ervan is namelijk, dat (teveel) begrip voor de individuele (emotionele) eigenheid van een hond – en gemakzucht! - er toe kunnen leiden dat er geen (hoge) eisen meer worden gesteld aan de opvoeding en training van een hond, omdat Bo of Bella 'nu eenmaal toch zo is'.

© Elian Hattinga van 't Sant

www.elianhattinga.nl

Opvoedingsproblemen – veel meer dan gedragsstoornissen – staan met stip op nummer één van de oorzaken waarom mensen een hond wegdoen; met een lijdensweg aan herplaatsingen, opsluiting in het asiel en – vooral in Amerika - euthanasie tot gevolg. Dunbars workshops bevatten tal van nuttige tips, *eye-openers* en rake observaties waarmee eigenaren en trainers - ook zonder wedstrijden te houden - hun voordeel kunnen doen om die ellende op een hondvriendelijke manier te voorkomen.